

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Bydgoszczy

LBY-4101-07-02/2012
P/12/057

Bydgoszcz, dnia lipca 2012 r.

Pan
Leszek Pochowski
Dyrektor
Zespołu Szkół nr 30 Specjalnych
w Bydgoszczy

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy przeprowadziła kontrolę Zespołu Szkół nr 30 Specjalnych w Bydgoszczy, zwanego dalej „Zespołem Szkół”, w zakresie kształcenia uczniów niepełnosprawnych o specjalnych potrzebach edukacyjnych w latach szkolnych 2009/2010-2011/2012 (do zakończenia kontroli).

W związku z kontrolą, której wyniki zostały przedstawione w protokole kontroli podpisanym w dniu 4 lipca 2012 r. Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 *ustawy o NIK*, przekazuje panu Dyrektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność Zespołu Szkół w skontrolowanym zakresie.

Negatywną ocenę uzasadnia w szczególności: naruszanie warunków i trybu przyjmowania uczniów do Zespołu Szkół; zatrudnianie nauczycieli nieposiadających wymaganych kwalifikacji; nieprzestrzeganie warunków organizowania kształcenia dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej; niewdrożenie nowego modelu pomocy psychologiczno-pedagogicznej; niewypełnianie obowiązków wynikających ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego; niezapewnienie uczniom bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu na terenie Zespołu Szkół; nieprzestrzeganie zaleceń pokontrolnych Kujawsko-Pomorskiego Kuratora Oświaty; nieokreślenie w Statucie Zespołu Szkół² zasad rekrutacji uczniów, trybu składania skarg w przypadku naruszenia praw ucznia, terminów i form usprawiedliwiania nieobecności na zajęciach edukacyjnych, warunków korzystania z urządzeń elektronicznych na terenie Zespołu Szkół; naruszenie prawa zamówień publicznych w zakresie dotyczącym zamieszczenia ogłoszenia w Biuletynie Zamówień Publicznych.

1. W latach 2009/2010-2011/2012 do Zespołu Szkół przyjęto 133 uczniów (51 do Szkoły Podstawowej i 82 do Gimnazjum). Szczegółowa kontrola losowo wybranej dokumentacji 41 z nich (30 %) wykazała, m. in., że:

- czworo uczniów zostało przyjętych do Zespołu Szkół pomimo braku orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, wymaganego § 6 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 20

¹ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.

² Statut Zespołu Szkół nr 30 Specjalnych w Bydgoszczy, zatwierdzony przez Radę Pedagogiczną na posiedzeniu w dniu 17 stycznia 2008 r., zwany dalej „Statutem”

lutego 2004 r. w sprawie warunków i trybu przyjmowania uczniów do szkół publicznych oraz przechodzenia z jednych typów szkół do innych³, zwanego dalej „Rozporządzeniem w sprawie przyjmowania uczniów”,

- dwoje uczniów upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim zostało objętych kształceniem, pomimo braku uprawnień Zespołu Szkół do nauczania takich uczniów. Zgodnie z § 1 pkt 2 Statutu, Zespół Szkół miał prawo kształcić uczniów upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym,
- 10 uczniów przyjęto do Zespołu Szkół bez wniosku rodziców (opiekunów prawnych), co stanowiło naruszenie § 6 ust. 1 *Rozporządzenia w sprawie przyjmowania uczniów* oraz § 1 pkt 2 Statutu Zespołu Szkół,
- 30 uczniów zostało przyjętych do Zespołu Szkół bez skierowania organu prowadzącego, pomimo że starosta (prezydent miasta) - zgodnie z art. 71b ust. 5 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty⁴, zwanej dalej „u.s.o” - zapewnia dziecku posiadającemu orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego odpowiednią formę kształcenia,
- jeden uczeń nie został objęty kształceniem indywidualnym pomimo posiadania orzeczenia poradni psychologiczno-pedagogicznej (PPP) o potrzebie takiego nauczania. Stanowiło to naruszenie § 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008 r. w sprawie sposobu i trybu organizowania indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży⁵.

2. W Zespole Szkół, w roku szkolnym 2011/2012 nauczanie części przedmiotów dydaktycznych (m. in. chemii, matematyki, historii, geografii, plastyki, techniki) powierzono dziewięciu pracownikom pedagogicznym nieposiadającym odpowiednich kwalifikacji. Zatrudnianie nauczycieli bez kwalifikacji wymaganych do nauczania w tego typu szkole, bez zgody kuratora oświaty, stanowiło naruszenie § 14 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli⁶. W okresie objętym kontrolą koszty związane z zatrudnianiem wymienionych nauczycieli wyniosły 238 870,11 zł. Ponadto, w jednym przypadku, w związku z przeniesieniem nauczyciela mianowanego, nie zasięgnięto opinii organu prowadzącego Zespół Szkół, co było niezgodne z wymogiem art. 18 ust. 4 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela⁷.

3. W latach szkolnych 2009/2010-2010/2011 dla żadnego z uczniów Zespołu Szkół objętych próbą badawczą nie opracowano indywidualnego programu edukacyjnego, poprzedzonego wielospecjalistyczną oceną poziomu funkcjonowania każdego z nich, dokonywaną na danym etapie edukacyjnym (nie rzadziej niż raz w roku) przez nauczycieli i specjalistów pracujących z uczniem. Nieokreślenie zakresu zintegrowanych działań nauczycieli i specjalistów oraz rodzaju zajęć rewalidacyjnych lub socjoterapeutycznych dostosowanych do indywidualnych potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych ucznia, stanowiło naruszenie § 4 pkt 4 i § 5 pkt 2 lit. b rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 stycznia 2005 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach⁸.

W Zespole Szkół nie przestrzegano również obowiązujących od dnia 1 września 2011 r. nowych zasad kształcenia uczniów niepełnosprawnych. W roku szkolnym 2011/2012 dla ośmiorga uczniów objętych próbą badawczą nie opracowano bowiem indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych (IPET), wymaganych § 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach⁹, zwanego dalej „Rozporządzeniem w sprawie warunków kształcenia”. W sporządzonych IPET-ach, dla dziewięciorga uczniów objętych próbą badawczą nie określono form, sposobów i okresów udzielania uczniowi pomocy

³ Dz. U. nr 26, poz. 232 ze zm.

⁴ Dz. U. z 2004 r. nr 256, poz. 2572 ze zm.

⁵ Dz. U. nr 175, poz. 1086

⁶ Dz. U. nr 50, poz. 400 ze zm.

⁷ Dz. U. z 2006 r. nr 97, poz. 674 ze zm.

⁸ Dz. U. nr 19 poz. 166 - rozporządzenie uchylono z dniem 1 września 2011 r.

⁹ Dz. U. nr 228, poz. 1489

psychologiczno-pedagogicznej oraz wymiaru godzin, w którym poszczególne formy pomocy będą realizowane, co naruszało § 5 ust. 2 pkt 4 *Rozporządzenia w sprawie warunków kształcenia*.

4. Nie wywiązano się z obowiązków dotyczących udzielania i organizowania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, wynikających z rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach¹⁰, zwanego dalej „Rozporządzeniem w sprawie pomocy psychologicznej”. Wbrew wymogom § 1 ust. 1 i § 34 ust. 1-4 *Rozporządzenia w sprawie pomocy psychologicznej* w Zespole Szkół:

- nie utworzono zespołów planujących i koordynujących udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- nie ustalono zakresu, w jakim uczeń wymaga pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- nie określono zalecanych form, sposobów i okresów udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a w przypadku uczniów gimnazjum - nie zaplanowano działań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego,
- nie wywiązano się z obowiązku poinformowania na piśmie rodziców uczniów o ustalonych formach, sposobach i okresach udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wymiarze godzin poszczególnych form pomocy udzielanej od roku szkolnego 2011/2012.

5. W okresie objętym kontrolą nie wypełnił Pan obowiązków związanych ze sprawowaniem nadzoru pedagogicznego. I tak:

- w Planie nadzoru pedagogicznego na rok 2009/2010 nie określono harmonogramu ewaluacji wewnętrznej w zaplanowanym obszarze, mimo że taki wymóg wynikał z § 21 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 października 2009 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego¹¹, zwanego dalej „Rozporządzeniem w sprawie nadzoru”,
- w roku szkolnym 2009/2010 nie przeprowadzono praktycznego badania oceniającego w zaplanowanym obszarze działalności Zespołu Szkół („Efekty działalności dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej oraz innej działalności statutowej”), mimo obowiązku wynikającego z § 20 ust. 1 pkt 1 *Rozporządzenia w sprawie nadzoru*,
- w sprawozdaniu z realizacji Planu nadzoru pedagogicznego za rok 2009/2010 nie sformułowano i nie przedstawiono nauczycielom wniosków wynikających z nadzoru sprawowanego w roku sprawozdawczym, co naruszało § 20 ust. 1 pkt 3 lit. c *Rozporządzenia w sprawie nadzoru*,
- w latach 2010/2011 i 2011/2012 nie przestrzegano określonego w art. 40 ust. 7 *u.s.o.* obowiązku przedstawiania radzie pedagogicznej nie rzadziej niż dwa razy w roku szkolnym wniosków wynikających ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego i informacji o działalności szkoły.

6. W okresie objętym kontrolą uczniom nie zapewniano bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu na terenie Zespołu Szkół. Pomimo obowiązku nałożonego na dyrektora szkoły przepisami § 2 *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach*¹², zwanego dalej „Rozporządzeniem w sprawie bhp”, w Zespole Szkół m. in.:

- nie umieszczono planu ewakuacji szkoły, a w ciągach komunikacyjnych prowadzących do pomieszczenia wyznaczonego na szatnię dla uczniów oraz do sal i pomieszczeń gimnastycznych nie oznaczono dróg ewakuacyjnych, co naruszało § 5 ust. 1 i 2 *Rozporządzenia w sprawie bhp*,
- nie zapewniono uczniom możliwości pozostawienia części podręczników i przyborów szkolnych, mimo wymogu określonego w § 4a *Rozporządzenia w sprawie bhp*,
- nie zabezpieczono przestrzeni między biegami schodów stosownie do wymagań § 16 ust. 2 *Rozporządzenia w sprawie bhp*,
- nie wyposażono pokoju nauczycielskiego w instrukcję o zasadach udzielania pierwszej pomocy, co naruszało § 20 *Rozporządzenia w sprawie bhp*,
- nie wywieszono instrukcji bezpiecznej obsługi przy maszynach i innych urządzeniach technicznych, pomimo obowiązku wynikającego z § 25 *Rozporządzenia w sprawie bhp*,

¹⁰ Dz. U. nr 228, poz. 1487

¹¹ Dz. U. nr 168, poz. 1324

¹² Dz. U. z 2003 r. nr 6 poz. 69 ze zm.

- nie wyposażono pracowni biologiczno-chemicznej w środki ochrony indywidualnej oraz w odzież i obuwie robocze dla uczniów, co naruszało § 28 *Rozporządzenia w sprawie bhp*,
- nie utrzymywano urządzeń sanitarnohigienicznych w stanie pełnej sprawności technicznej, a w części toalet nie zapewniono środków higieny osobistej, pomimo obowiązku wynikającego z § 8 *Rozporządzenia w sprawie bhp*,
- nie przystosowano żadnej z toalet dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Cztery spośród wszystkich 19 wydzielonych WC były zamknięte i niedostępne dla uczniów. Z 15 dostępnych toalet, sześć było pozbawionych drzwi. W pozostałych, drzwi były niesprawne, nie posiadały klamek oraz otwierały się do wewnątrz tych pomieszczeń. Stanowiło to naruszenie § 79 ust. 1 i § 86 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie¹³, zwanego dalej „Rozporządzeniem w sprawie warunków technicznych”,
- nie umieszczono informacji określających zasady bezpiecznego używania urządzeń i sprzętu sportowego w sali gimnastycznej oraz na boisku szkolnym, co było niezgodne z § 31 ust. 6 *Rozporządzenia w sprawie bhp*. W pomieszczeniu siłowni nie umieszczono informacji na temat zasad postępowania i zachowania, co naruszało § 26 *Rozporządzenia w sprawie bhp*,
- nie ogrodzono należącego do Zespołu Szkół boiska szkolnego, mimo wymogów wynikających z § 7 ust. 1 *Rozporządzenia w sprawie bhp*,
- nie przeszkolono 44 spośród 67 nauczycieli z zakresu udzielania pierwszej pomocy, co naruszało wymóg § 21 *Rozporządzenia w sprawie bhp*,
- nie określano kierunków poprawy bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do szkoły, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, co było niezgodnie z § 3 ust. 1 *Rozporządzenia w sprawie bhp*,
- nie zainstalowano urządzeń technicznych zapewniających osobom niepełnosprawnym dostęp na wyższe kondygnacje z pomieszczeniami użytkowymi, z których mogą korzystać, co było niezgodne z § 55 ust. 2 *Rozporządzenia w sprawie warunków technicznych*.

7. W Zespole Szkół nie przestrzegano przepisów z zakresu bezpiecznych higienicznych warunków pobytu w publicznych szkołach, dotyczących wypadków uczniów pozostających pod opieką szkoły. I tak:

- w prowadzonym rejestrze wypadków pan Dyrektor nie wykazał wypadków 2 uczniów, co naruszało § 50 *Rozporządzenia w sprawie bhp*,
- o wypadkach uczniów, które miały miejsce w Zespole Szkół nie powiadamiano organu prowadzącego oraz Rady Rodziców, co było niezgodne z § 41 ust. 1 pkt 4 i 5 *Rozporządzenia w sprawie bhp*,
- z pracownikami szkoły nie omawiał pan Dyrektor okoliczności i przyczyn wypadków oraz nie ustalał środków niezbędnych do zapobieżenia im, pomimo obowiązku wynikającego z § 51 *Rozporządzenia w sprawie bhp*.

8. W Zespole Szkół nie przestrzegano części zaleceń wydanych przez Kujawsko-Pomorskiego Kuratora Oświaty. Pomimo nieprawidłowości w prowadzeniu arkuszy ocen uczniów stwierdzonych przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny, kontrola NIK wykazała, że:

- w arkuszach ocen 11 uczniów nie zostały uzupełnione wiersze niewypełnione, a ponadto nie wpisywano w pełnym brzmieniu nazw zajęć. Było to niezgodne z wymogami § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 maja 2010r. w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych¹⁴, zwanego dalej „Rozporządzeniem w sprawie świadectw”,
- w jednym przypadku dotyczącym ucznia dopuszczonego do egzaminu poprawkowego, do arkusza ocen nie załączono protokołu z przeprowadzenia tego egzaminu, co naruszało § 21 ust. 7 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych¹⁵.

9. W Statucie Zespołu Szkół nie określono wymaganych przepisami prawa:

- zasad rekrutacji uczniów, co stanowiło naruszenie art. 60 ust. 1 pkt 6 *u.s.o.* oraz § 16a załącznika nr 2 i § 18a załącznika nr 3 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 21 maja 2001 r. w sprawie

¹³ Dz. U. nr 75, poz. 690 ze zm.

¹⁴ Dz. U. nr 97, poz. 624 ze zm.

¹⁵ Dz. U. nr 83, poz. 562 ze zm.

ramowych statutów publicznego przedszkola i publicznych szkół¹⁶, zwanego dalej „Rozporządzeniem w sprawie statutów”,

- trybu składania skarg w przypadku naruszenia praw ucznia, stosownie do § 16b ust. 1 załącznika nr 2 oraz 18b ust. 1 załącznika nr 3 *Rozporządzenia w sprawie statutów*,
- obowiązków ucznia w zakresie usprawiedliwiania, w określonym terminie i formie, nieobecności na zajęciach edukacyjnych oraz warunków korzystania z telefonów komórkowych oraz innych urządzeń elektronicznych na terenie szkoły, do czego zobowiązywał § 16b ust. 2 pkt 2 i 4 załącznika nr 2 oraz 18b ust. 2 pkt 2 i 4 załącznika nr 3 *Rozporządzenia w sprawie statutów*.

10. W latach 2010-2012 (I kwartał) Zespół Szkół wydatkował ogółem 11 808 847,96 zł, z tego 5 042 817,32 zł w 2010 r., 5 256 792,63 zł w 2011 r. i 1 509 238,01 zł w I kw. 2012 r. Kontrola wydatków m. in. na remont schodów zewnętrznych i budowę pochylni dla niepełnosprawnych poniesionych w 2011 r. w wysokości 61 031,37 zł wykazała, że Zamawiający nie zamieścił w Biuletynie Zamówień Publicznych ogłoszenia o udzieleniu zamówienia, co stanowiło to naruszenie z art. 95 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych¹⁷.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1) zapewnienie przyjmowania uczniów do Zespołu Szkół zgodnie z przepisami *Rozporządzenia w sprawie przyjmowania uczniów*,
- 2) podjęcie działań zapewniających zatrudnianie nauczycieli posiadających wymagane kwalifikacje,
- 3) opracowanie dla wszystkich uczniów indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych zawierających formy, sposoby i okresy udzielania uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- 4) organizowanie i udzielanie uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej na zasadach określonych w *Rozporządzeniu w sprawie pomocy psychologicznej*,
- 5) przedstawianie radzie pedagogicznej wniosków wynikających ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego oraz informacji o działalności szkoły w terminach wynikających z obowiązujących przepisów prawa,
- 6) podjęcie działań w celu zapewnienia uczniom bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu w Zespole Szkół,
- 7) zwiększenie nadzoru nad prowadzeniem arkuszy ocen uczniów oraz dokumentowaniem przebiegu nauczania,
- 8) dostosowanie statutu Zespołu Szkół do obowiązujących przepisów prawa,
- 9) podjęcie działań zapewniających zamieszczanie przez Zespół Szkół ogłoszeń o udzieleniu zamówień publicznych w Biuletynie Zamówień Publicznych.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy, na podstawie art. 62 ust. 1 *ustawy o NIK*, oczekuje przedstawienia przez pana Dyrektora, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z art. 61 ust. 1 *ustawy o NIK*, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje panu Dyrektorowi prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Bydgoszczy umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 *ustawy o NIK*, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.

¹⁶ Dz. U. nr 61, poz. 624 ze zm.

¹⁷ Dz. U. z 2010 r. nr 113, poz. 759 ze zm.